

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Кафедра англійської філології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальних робіт
М.В. Боднар
М.В. Боднар
«30» серпня 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

з галузі 01 Освіта
за спеціальністю 014 Середня освіта
з предметною спеціалізацією Українська мова і література
за освітньо-професійною програмою бакалавра

Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» для студентів з галузі 01 Освіта за спеціальністю 014 Середня освіта предметною спеціалізацією 014 Середня освіта (Українська мова і література) за освітньо-професійною програмою бакалавра. – Кременець, 2016 р. – 17 с.

Розробник:

Янков А.В., кандидат філологічних наук, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри англійської філології.
Протокол від 30 серпня 2016 року № 1.

Завідувач кафедри англійської філології

Воронцова Н.Г.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)	Курс	
Змістових модулів – 2		1-й	-
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: академічне есе, практичне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 3,3	Освітньо-професійна програма: 014 Середня освіта (Українська мова і література)	16 год.	-
		Семінарські	
		18 год.	-
	Самостійна робота		
	Ступінь вищої освіти: бакалавр	56 год.	-
		Форма контролю	
екзамен			

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
для денної форми навчання – 38 % до 62 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс “Вступ до мовознавства” передусе іншим лінгвістичним дисциплінам у системі освітньо-професійної підготовки філологів. Мета дисципліни — допомогти студентам опанувати теоретико-методологічні засади мовознавчої науки, навчити аналізувати, узагальнювати та зіставляти фонетичні, лексичні, граматичні, фразеологічні явища та процеси на матеріалі різних мов.

Основні завдання курсу:

- ознайомити студентів з теоретико-категоріальним апаратом і методологією лінгвістики;
- розглянути питання походження, розвитку, класифікації мов світу;
- з’ясувати особливості функціонування мови як цілісної системи загалом та різних її рівнів та одиниць зокрема;
- сформулювати наукове розуміння сутності мови як суспільно-динамічного явища;
- підготувати студентів до сприйняття матеріалу інших філологічних дисциплін шляхом формування системи пропедевтичних знань;
- удосконалити інформаційну культуру студентів (уміння працювати зі словниками, підручниками, хрестоматіями, додатковою літературою та з Інтернет-джерелами тощо);
- поглибити навички критичного мислення під час роботи зі спеціальною літературою.

Програмою дисципліни передбачено ознайомлення студентів на **лекційних заняттях** з теоретичними засадами мовознавства як науки, що створить передумови для свідомого вивчення дисциплін філологічного циклу.

Мета **семінарських занять** полягає не лише в оцінюванні рівня знань студентів, але й у поглибленні розуміння основних мовознавчих термінів і питань, формуванні навичок практичного аналізу мовного і мовленнєвого матеріалу на матеріалі різних мов, а також уміння узагальнювати, систематизувати, верифікувати припущення, порівнювати та робити висновки щодо ключових положень лінгвістики.

Самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності й спрямована на повторення та закріплення пройденого матеріалу, засвоєння нового матеріалу, застосування здобутих знань на практиці. Самостійна робота реалізується через вивчення окремих тем, що винесені на самостійне опрацювання, аналіз наукових першоджерел, розв’язання поданих у посібнику практичних завдань до кожного семінарського заняття, підбір прикладів із рідної та іноземної мови для ілюстрації теоретичного матеріалу, укладання таблиць, схем, відеопрезентацій для унаочнення вивченого матеріалу.

Індивідуальна робота є важливою складовою навчального предмета, що дозволяє зорієнтувати студентів на науково-дослідну, пошукову роботу та проблемно-орієнтоване навчання із Вступу до мовознавства, а також сприяє реалізації творчих можливостей та застосуванню здобутих знань на практиці. Індивідуальне навчально-дослідне завдання включає підготовку академічного есе й виконання практичного завдання, відповідно до теми семінару.

Кінцевою метою даного курсу є формування наукового лінгвістичного світогляду студентів і лінгвістичної компетенції, що сприятиме подальшій навчальній і науковій роботі.

Програма курсу складає один модуль-блок, що ставить за мету системний опис мови. У модулі розглядаються такі питання: 1) Загальні питання мовознавства; 2) Системний характер мови.

Вивчення курсу “Вступ до мовознавства” спрямоване на формування у студентів таких **професійних компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК):

- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. **ЗК 6.**

- Здібність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. **ЗК 7.**
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією. **ЗК 10.**
- Уміння працювати в команді. **ЗК 11.**
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. **ЗК 13.**

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):

- Володіти спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів досліджень. **ФК 1**
- Бути обізнаними із внутрішніми та зовнішніми законами розвитку мови та літератури. **ФК 2.**
- Володіти основними поняттями, концепціями і фактами сучасної мовознавчої та літературознавчої науки. **ФК 3.**

Програмні результати навчання (РН):

Після завершення курсу студент повинен:

- 1) опанувати сучасні наукові методи досліджень, базовий фаховий вокабуляр (**РН2**);
- 2) вільно володіти фундаментальними знаннями з педагогіки, мовознавства, літературознавства (основними концепціями, працями гуманітарних наук, знати їх представників) (**РН6**).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання мовознавства.

Тема 1. Мовознавство як наука. Мова, мовлення, мислення. Предмет мовознавства. Практичне та теоретичне значення мовознавства. Виникнення мовознавства як науки. Зв'язок мовознавства з іншими науками. Функції мови. Методи дослідження мови. Синхронія та діахронія. Знак, знакова система й семіотика. Дихотомія “мова” та “мовлення”: історичний аспект і сучасний стан. Мова та мислення.

Тема 2. Походження та сутність мови. Мова й суспільство. Проблема походження мови. Теорії та гіпотези походження мови. Природа та сутність мови. Соціальна природа мови. Форми існування мови: літературна мова, загальнонародна мова, койне, піджин, креольська мова, діалект. Закономірності розвитку мов. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи. Вплив суспільства на розвиток і функціонування мови. Мовні ситуації та мовна політика. Національна мовна політика.

Тема 3. Мови світу. Генеалогічна та типологічна класифікації мов. Принципи класифікації мов світу. Генеалогічна класифікація мов. Індоевропейська сім'я мов. Типологічні класифікації мов. Типологічна класифікація мов на морфологічному рівні. Типологічна класифікація мов Дж. Грінберга. Синтаксична типологія І. І. Мещанинова.

Змістовий модуль 2. Системний характер мови.

Тема 4. Мова як система. Поняття системи і структури мови. Мовні рівні. Одиниці мови, їх функції. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні відношення між одиницями мови. Зміни на різних рівнях мовної структури. Розділи мовознавства, що вивчають систему та структуру мови.

Тема 5. Фонетика. Фонетика як розділ науки про мову. Фази артикуляції. Аспекти вивчення звуків мови. Поняття фонем. Функції фонем. Зіставна характеристика звука та фонем. Класифікація звуків. Фонетичні одиниці. Фонетичні процеси. Фонологічна система. Орфоепія. Транскрипція. Транслітерація.

Тема 6. Граматика. Морфеміка. Граматика. Морфологія, синтаксис, словотвір. Граматичне значення. Типи граматичних значень. Способи вираження граматичних значень. Граматична форма слова. Граматична категорія. Типи граматичних категорій. Лексико-граматичні розряди. Морфеміка як розділ мовознавства. Поняття про морфему. Види морфем.

Тема 7. Частини мови. Словосполучення. Речення. Частини мови. Критерії виокремлення частин мови. Характеристика основних частин мови. Зіставна характеристика частини мови в різних мовах світу. Словосполучення. Типи словосполучень. Типи синтаксичних зв'язків. Проблема визначення речення. Специфічні ознаки речення. Актуальне членування речення.

Тема 8. Лексико-семантична система мови. Лексикологія як розділ мовознавства. Проблема визначення слова. Співвідношення “слова” й “лексеми”. Порівняльна характеристика слова та морфеми. Лексичне значення слова. Типи лексичних значень слів. Лексико-семантична система мови. Типи відношень у лексиці. Лексико-семантичні категорії: полісемія, омонімія, синонімія, антонімія, гіперо-гіпонімія, конверсія. Словниковий склад мови. Історичні зміни в лексичній системі мови.

Тема 9. Фразеологія. Лексикографія. Фразеологія як розділ мовознавства. Поняття про фразеологізм, його основні ознаки. Проблема класифікації фразеологізмів. Семантичний підхід до класифікації фразеологізмів. Структурна класифікація фразеологізмів. Класифікація фразеологічних одиниць за походженням (генетична класифікація). Лексикографія як розділ мовознавства. Типи словників.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальні питання мовознавства.												
Тема 1. Мовознавство як наука. Мова, мовлення, мислення.	10	2	2			6						
Тема 2. Походження та сутність мови. Мова і суспільство.	11	2	2			7						
Тема 3. Мови світу. Генеалогічна та типологічна класифікації мов.	11	2	2			7						
Разом за змістовим модулем 1	32	6	6			20						
Змістовий модуль 2. Системний характер мови.												
Тема 4. Мова як система.	10	2	2			6						
Тема 5. Фонетика.	10	2	2			6						
Тема 6. Граматика. Морфеміка.	10	2	2			6						
Тема 7. Частини мови. Словосполучення. Речення	10	2	2			6						
Тема 8. Лексико-семантична система мови.	9	1	2			6						
Тема 9. Фразеологія. Лексикографія.	9	1	2			6						
Разом за змістовим модулем 2	58	10	12			36						
ІНДЗ												
Усього годин	90	16	18			56						

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Мовознавство як наука. Мова, мовлення, мислення.	2
2	Походження та сутність мови. Мова і суспільство.	2
3	Мови світу. Генеалогічна та типологічна класифікації мов.	2

4	Структура мови. Рівні мови.	2
5	Фонетика.	2
6	Граматика. Морфеміка.	2
7	Частини мови. Словосполучення. Речення.	2
8	Лексико-семантична система мови.	1
9	Фразеологія. Лексикографія.	1
	Усього	16

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Мовознавство як наука. Мова, мовлення, мислення.	2
2	Походження та сутність мови. Мова і суспільство.	2
3	Мови світу. Генеалогічна та типологічна класифікації мов.	2
4	Структура мови. Рівні мови.	2
5	Фонетика.	2
6	Граматика. Морфеміка.	2
7	Частини мови. Словосполучення. Речення.	2
8	Лексико-семантична система мови.	2
9	Фразеологія. Лексикографія.	2
	Усього	18

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів включає:

- підготовку теоретичних питань курсу, критичне осмислення основної та додаткової літератури, першоджерел
- вивчення тем, що винесені на самостійне опрацювання
- виконання практичних завдань
- відповіді на запитання для самоконтролю
- підбір прикладів рідної та іноземної мови для ілюстрації теоретичного матеріалу
- перегляд відео-фрагментів
- укладання таблиць, схем, відеопрезентацій тощо.

Теми, що винесені на самостійне опрацювання

1. Письмо, передумови виникнення та етапи розвитку.
2. Графіка та орфографія.
3. Літературна мова та просторіччя. Мовні норми.
4. Функціональна типологія мов.
5. Активні та пасивні органи мовлення.
6. Словотвір як розділ мовознавства.
7. Типологія речень.
8. Стилїстична класифікація лексики.
9. Системні відношення у фразеології.

8. Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ)

Основною метою індивідуального науково-дослідного завдання є активізація набутих студентами знань з теоретичних основ лінгвістики, удосконалення вмій та навичок здійснення

лінгвістичного аналізу, а також застосування лінгвометодології на конкретному мовному та мовленнєвому матеріалі. Індивідуальна навчальна робота покликана розвинути практичні навички роботи студентів зі спеціальною науковою літературою, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань та поглиблене вивчення теоретичних і практичних питань дисципліни “Вступ до мовознавства” з метою формування загальнолінгвістичної компетенції майбутніх філологів.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає підготовку **академічного есе** обсягом 9–10 сторінок друкованого тексту формату А–4 з певної лінгвістичної проблеми з опрацюванням першоджерел (монографій, статей, авторефератів та лексикографічної літератури) і виконання **практичного завдання**, відповідно до теми семінару.

Академічне есе повинно бути написаним в офіційно-діловому стилі та містити такі структурні елементи: вступна частина (окреслюється проблематика та термінологічний апарат до теми), основна частина (виклад теоретичного матеріалу з теми та надання ілюстративних прикладів, що підтверджують задекларовані теоретичні положення), висновки, список використаної літератури та словник лінгвістичних термінів. Враховується також обізнаність з літературою з даного предмета, коректність покликань, правильність оформлення бібліографії, творчий підхід та логічність викладу матеріалу.

При оцінюванні **практичного завдання** береться до уваги правильність і повнота виконання завдання, логічність і послідовність викладу, володіння термінологією, коректність покликань і висновків, обізнаність з літературою, достатня кількість ілюстративного матеріалу, наведення власних прикладів, критичність наукового мислення.

Орієнтовна тематика академічних есе

1. Штучні комунікативні знакові системи: різновиди та функції.
2. Спілкування тварин (папуги, дельфіни, бджоли).
3. Мова жестів.
4. Штучна мова: історія виникнення та принципи організації.
5. Українська мова як єдина державна мова в Україні.
6. Історія становлення генеалогічної класифікації мов.
7. Тенденції розвитку міжнародних мов у сучасному світі.
8. Єдина міжнародна мова: міф чи реальність?
9. Корпусна лінгвістика: історія становлення, сучасний стан і перспективи.
10. Авторські корпуси: принципи укладання та шляхи використання.
11. Корпус текстів української мови.
12. Кількісний і якісний склад фонем у мовах світу.
13. Структура складу і типи складів.
14. Функції та типи наголосу в мовах світу.
15. Граматична категорія означеності / неозначеності.
16. Функції артиклів у мовах світу.
17. Граматична категорія роду у мовах світу.
18. Інтонація як засіб вираження граматичного значення.
19. Синтаксис мов світу.
20. Односкладні речення. Типи односкладних речень у різних мовах світу.
21. Мононегативні та полінегативні мови.
22. Лексика обмеженого стилістичного використання.
23. Паронімія. Різновиди паронімів.
24. Термін та його основні ознаки.
25. Національно-культурна семантика фразеологічних одиниць.
26. Історія виникнення лексикографії.
27. Перші українські словники.

Орієнтовна тематика практичних завдань

1. Дослідіть історію виникнення наступних знаків-символів: терези, серце, зелена зірка, булава, томагавк.
2. Охарактеризуйте та порівняйте мовну ситуацію і мовну політику в Україні, Німеччині, Великобританії за кількісними та якісними критеріями.
3. Дослідіть будь-яку групу мов. З'ясуйте 1) де поширені мови цієї групи; 2) де вказані мови є офіційними; 3) які мертві мови входять до даної групи мов.
4. Проаналізуйте один із сучасних розділів мовознавства за таким планом: предмет дослідження; головні терміни; ключові наукові праці.
5. Використовуючи фонетичну транскрипцію рідної або іноземної мови, затранскрибуйте текст розміром до 50 слів. Визначте фонетичні процеси.
6. Проаналізуйте граматичну категорію рідної або іноземної мови в синхронно-діахронічному вимірі. Які формальні засоби використовуються для її вираження? Чи змінювалася ця категорія з плином часу чи залишилася незмінною?
7. Доберіть приклади 20 вигуків з іноземної мови, яку ви вивчаєте. Визначте їхню семантику та походження.
8. Використовуючи лексикографічні джерела будь-якої мови, доберіть по чотири приклади багатозначних слів, однозначних слів, омонімів, синонімічних рядів, антонімів, неологізмів, архаїзмів, запозичень, сленгізмів, діалектизмів.
9. Доберіть із фразеологічного словника будь-якої мови 10 фразеологізмів із а) зоонімним компонентом; б) фітонімним компонентом; в) антропонімним компонентом або г) соматичним компонентом на вибір. Проаналізуйте їхню семантику, визначте аксіологічне забарвлення та різновид відповідно до семантичного, структурного та генетичного критеріїв.

9. Методи навчання

- проблемний виклад матеріалу
- навчальна дискусія
- пояснення
- метод спостереження й аналізу мовних фактів
- організація самостійного пошуку матеріалу
- робота з науковою літературою
- використання мультимедійних і комп'ютерних технологій
- аналіз відео-фрагментів
- пояснювально-ілюстративний
- репродуктивний
- проблемний
- частково-пошуковий
- дослідницький
- метод самостійної роботи учнів
- інтегративні методи (брейнстормінг, робота в командах, аналіз кейсів, сесія питання-відповідь)

10. Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю. Використовуються такі методи контролю:

- усне опитування (індивідуальне, фронтальне) під час семінарських занять
- перевірка конспектів першоджерел
- оцінювання практичного виконання різноманітних завдань і вправ
- заслуховування доповідей і академічних есе

- презентація відео-презентацій
- експрес-тести
- підсумкові модульні тести
- підсумкова контрольна робота
- співбесіда на екзамені

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Навчальна дисципліна “Вступ до мовознавства” оцінюється за модульно-рейтинговою системою та складається із двох змістових модулів.

Максимальний рейтинговий бал студента за кожне **семінарське** заняття становить 5 балів.

Максимальний рейтинговий бал за **самостійну** роботу становить 5 балів.

Максимальний рейтинговий бал студента за **індивідуальне навчально-дослідне** завдання становить 20 балів (10 балів за підготовку академічного есе та 10 балів за виконання різноаспектних практичних завдань у межах теми семінару).

Максимальний рейтинговий бал студента за підсумкову **контрольну роботу** — 30 балів. Вона складається із 10 завдань: 5 завдань теоретичного характеру і 5 завдань, що вимагають практичного застосування здобутих знань. Студент отримує 2 бали за кожну правильну відповідь теоретичного блоку (10 балів) і чотири бали за кожну правильну відповідь практичних завдань (20 балів).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			ІНДЗ (есе, практичне завдання)	Підсумкова контрольна робота	Сума
Лекції	Семінарські, практичні	Самостійна робота			
	45	5	20	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D		
60-66	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів
під час складання екзамену**

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	Екзаменаційна оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю (30% від загальної к-ті балів)	Результати здачі екзамену
A	Відмінно	90-100	27-30	63-70
B	Добре	82-89	24-26	58-62
C	Добре	75-81	22-23	53-57
D	Задовільно	67-74	20-21	47-52
E	Задовільно	60-66	18-19	42-46
FX	Незадовільно	35-59	10-17	25-41
F	Незадовільно	0-34	0-9	0-24

Критерії оцінювання

90–100 балів — **високий** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, повне оволодіння лінгвістичною термінологією і методологією, творчий виклад концепції, сформовані практичні навички роботи із мовним і мовленнєвим матеріалом);

82–89 балів — **середній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, повне оволодіння лінгвістичною термінологією і методологією, аргументований виклад концепції, допускає незначні помилки при проведенні лінгвістичного аналізу мовних і мовленнєвих явищ);

75–81 балів — **середній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, середнє оволодіння лінгвістичною термінологією і методологією, аргументований виклад концепції, недостатньо сформовані практичні навички роботи із мовним і мовленнєвим матеріалом);

67–74 балів — **достатній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння лінгвістичною термінологією і методологією, репродуктивний виклад концепції, недостатньо сформовані практичні навички роботи із мовним і мовленнєвим матеріалом);

60–66 балів — **достатній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння лінгвістичною термінологією і методологією, репродуктивний виклад концепції, відсутність конкретних прикладів, які б підтверджували теоретичні положення, недостатньо сформовані практичні навички роботи із мовним і мовленнєвим матеріалом);

0–59 балів — **низький** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, низький рівень оволодіння лінгвістичною термінологією і методологією, фрагментарний виклад концепції, несформовані практичні навички роботи із мовним і мовленнєвим матеріалом).

Критерії оцінювання усної відповіді

1. Повне викладення теоретичного питання;
2. Надання необхідних дефініцій понять;
3. Вміння творчо аналізувати лінгвістичний матеріал і роботи узагальнюючі підсумкові висновки;
4. Вміння зіставляти мовні явища в англійській та українській мовах, виявляючи специфіку відповідних явищ в обох мовах;

5. Коректне мовлення;
6. Змістовна, логічна, чітка побудова відповіді;
7. Граматично, лексичне та стилістично правильне мовне оформлення.

Допускається до 4-х граматичних або лексичних помилок.

Оцінка **Добре** передбачає невиконання однієї вимоги до змісту або однієї-двох вимог до форми. Допускається 5-6 граматичних або лексичних помилок.

Оцінка **Задовільно** передбачає такі вимоги: невиконання 2-3 вимог до змісту або однієї вимоги до форми. Допускається до 9 граматичних або лексичних помилок.

Оцінка **Незадовільно** передбачає невиконання 4-5 вимог до змісту та двох вимог до форми. Наявність у відповіді студента 10 та більше граматичних або лексичних помилок.

Критерії оцінювання письмової відповіді на семінарах

Письмові відповіді студентів оцінюються двома оцінками:

1) **за зміст** (повнота висвітлення теми модуля, логічна послідовність викладу теоретичної проблеми, відповідність змісту роботи темі, стиль, виразні засоби та ін.)

2) **за грамотність**: враховуються помилки граматичного, стилістичного, орфографічного і пунктуаційного характеру.

Оцінка **Відмінно** ставиться, якщо повністю розкрита тема змістового модуля, продемонстрована логічна послідовність викладу, хороший стиль. Оцінка **Відмінно** ставиться при наявності на сторінці до 4 несуттєвих орфографічних, граматичних або лексичних помилок.

Оцінка **Добре** ставиться, якщо в роботі мають місце незначні стилістичні помилки (не більше 1-2 на сторінку) і деякі недоліки у висвітленні аналізованої теоретичної проблеми. Оцінка **Добре** ставиться при наявності в роботі не більше 5-6 орфографічних, граматичних і лексичних помилок.

Оцінка **Задовільно** ставиться за неповне висвітлення змісту проблеми, порушення логічної послідовності викладу, за слабкі знання теоретичного матеріалу, бідність засобів вираження думки, поганий стиль. Оцінка **Задовільно** ставиться при наявності не більше 9 орфографічних, граматичних або лексичних помилок.

Оцінка **Незадовільно** ставиться за невідповідність змісту темі модуля, за примітивні знання теоретичної проблеми, невміння правильно використовувати лексичний матеріал, за примітивний стиль.

Оцінка **Незадовільно** ставиться при наявності більше 10 помилок, перелічених вище.

12. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення курсу представлено наступними навчально-методичними матеріалами:

- робоча програма;
- стислі конспекти лекцій (у т.ч. електронний варіант);
- питання до семінарських занять (у т.ч. електронний варіант);
- практичні завдання за тематикою змістових модулів (у т.ч. електронний варіант);
- тестові завдання (на паперових носіях, у системі КТС);
- індивідуальні навчально-дослідні завдання;
- електронні версії інформаційного забезпечення зі списку рекомендованої літератури (базової та допоміжної);
- відео-презентації до семінарських занять.

13. Рекомендована література

Основна література

1. Алефиренко Н. Ф. Теория языка. Вводный курс: [учебное пособие для специализированных высших учебных заведений]. Москва: Академия, 2004. 368 с.
2. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства. Короткий нарис: [навчальний посібник для студентів ВНЗ]. Київ: Вища школа, 2006. 144 с.
3. Білецький А. О. Про мову і мовознавство : [навчальний посібник для студентів філол. спец. вищ. навч. закладів]. Київ: Арттек, 1996. 224 с.
4. Вступ до мовознавства: підручник [І. О. Голубовська, С. М. Лучканин, В. Ф. Чемес та ін.]; за ред. І. О. Голубовської. Київ: Академія, 2016. 320 с. (Серія “Альма-матер”).
5. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство: [навчальний посібник]. Київ: Центр навч. л-ри, 2006. 288 с.
6. Заскока С. А. Введение в языковедение: Конспект лекций. Москва: Приор-издат, 2009. 272 с.
7. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства: [підручник]. Київ: Академія, 2006. 336 с. (Серія “Альма-матер”).
8. Кодухов В. И. Введение в языковедение: [учебное пособие]. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Просвещение, 1987. 288 с.
9. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: [підручник для студентів ВНЗ]. 2-ге вид. Київ: Академія, 2010. 368 с.
10. Левицький А. Е. Вступ до мовознавства: [навчальний посібник]. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 104 с.
11. Немченко В. Н. Введение в языковедение: [учебник для вузов]. Москва: Дрофа, 2008. 703, [1] с.
12. Реформатский А. А. Введение в языковедение / Под. ред. В. А. Виноградова. Москва: Аспект Пресс, 1996. 536 с.
13. Швачко С. О. Вступ до мовознавства (курс лекцій): [посібник]. Вінниця: Нова книга, 2006. 224 с.

Додаткова література

14. Алефиренко Н. Ф. Фразеология в свете современных лингвистических парадигм [монография]. Москва: ООО Эллис, 2008. 271 с.
15. Алефиренко Н. Ф. Фразеология и паремиология: [учеб. пособ.] Москва: Флинта: Наука, 2009. 344 с.
16. Бенвенист Э. Классификация языков. *Новое в лингвистике*. Вып. III. Москва, 1963. С. 36—55.
17. Бенвенист Э. Общая лингвистика. Москва: Прогресс, 1974. 447 с.
18. Бондарко Л. В. Основы общей фонетики: [учеб. пособие]. Санкт-Петербург: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 1991. 152 с.
19. Будагов Р. А. Слово и его значение. 2-е изд. Москва: Добросвет-2000, 2003. 64 с.
20. Бурлак С. А. Сравнительно-историческое языковедение [учебник для студ. высш. учеб. заведений]. Москва: Академия, 2005. 432 с.
21. Бурлак С. Происхождение языка: Факты, исследования, гипотезы. Москва: Астрель, Согрус 2011. 480 с. (Библиотека фонда “Династия”).
22. Васильев Л. М. Язык как система. Современная лингвистическая семантика. [учебное пособие для вузов]. Москва: Высшая школа, 1990. 176 с.
23. Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке. *Избранные труды. Лексикология и лексикография*. Москва, 1977. С. 140—161.
24. Виноградов В. В. Русский язык (Грамматическое учение о слове). 4-е изд. Москва: Рус. яз., 2001. 720 с.
25. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті: Монографія. Київ: Наукова думка, 1988. 254 с.

26. Вихованець І. Р. Таїна слова. Київ: Рад. шк., 1990. 284 с.
27. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. Київ: Либідь, 1993. 368 с.
28. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови. Київ: Унів. вид-во "Пульсари", 2004. 400 с.
29. Галеві П. І. (Кірчук) Іврит / Пабло-Ісаак Галеві (Кірчук). Єврейська цивілізація. Оксфордський підручник з юдаїки (у 2-х тт.). Т. 1. за ред Мартіна Гудмена. Пер. з англ. Київ: Дух і література, 2012. С. 529-552.
30. Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры. [пер. с нем.] Москва: Прогресс, 1985. 452 с.
31. Демська О. Вступ до лексикографії [навч. посіб.]. Київ: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2010. 266 с.
32. Ельмслев Л. Прологомены к теории языка. [Пер. с англ. / Сост. В. Д. Мазо]. Москва: КомКнига, 2006. 248 с. (Лингвистическое наследие XX века.).
33. Єрмоленко С. Я. Мова і українознавчий світогляд [монографія]. Київ: НДІУ, 2007. 444 с.
34. Жлуктенко Ю. О. Порівняльна граматика англійської та української мов. Київ: Радянська школа, 1960. 161 с.
35. Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису: [монографія]. 2-ге вид., вип. і доп. Донецьк: ДонНУ, 2007. 294 с.
36. Зорівчак Р. Боліти болем слова нашого.... Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 296 с.
37. Карпов В. А. Язык как система. Минск: Высшая школа, 1992. 302 с.
38. Касевич В. Б. Фонологические проблемы общего и восточного языкознания. Москва: Наука, 1983. 478 с.
39. Кацнельсон С. Д. Категории языка и мышления: Из научного наследия. Москва: Языки славянской культуры, 2001. 864 с. (Классики отечественной филологии).
40. Кацнельсон С. Д. Содержание слова, значение и обозначение. изд. 3-е. Москва: Едиториал УРСС, 2011. 112 с. (Лингвистическое наследие XX века).
41. Климов Г. А. Основы лингвистической компаративистики: [монографія]. Москва: Наука, 1990. 168 с.
42. Кочерган М. П. Основы зіставного мовознавства: [підручник]. Київ: Академія, 2006. 424 с. (Альма-матер).
43. Крейдлин Г. Е. Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык. Москва: Новое литературное обозрение, 2002. 592 с.
44. Левицький В. В. Квантативные методы в лингвистике. Винница: Нова Книга, 2007. 224 с.
45. Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і язиком. Київ: Видавничий дім "Києво-могилянська академія", 2011. 135 с.
46. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. Київ: Знання, 2004. 326 с.
47. Мечковская Н. Б. Семиотика: Язык. Природа. Культура: Курс лекций. 3-е изд., стер. Москва: Академия, 2008. 432 с.
48. Мізін К. Порівняння у фразеології: [навч. посіб.]. Вінниця: Нова книга, 2009. 240 с.
49. Методи проведення лінгвістичних досліджень: [навчально-методичний посібник]. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка, 2012. 75 с.
50. Мова і мовознавство в духовному житті суспільства: [монографія] / відповід. ред. Т. В. Радзівська. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2007. 352 с.
51. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики: [монографія]. Київ: Світогляд, 2005. 315 с.
52. Никитин М. В. Уровневая структура языка: [учебное пособие]. Издательство РГПУ имени А. И. Герцена, 2009. 101 с.
53. Перебийніс В. І. Традиційна та комп'ютерна лексикографія: [навч. посіб.]. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2009. 218 с.

54. Плунонган В. А. Почему языки такие разные. Москва: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2010. 272 с. (Наука и мир).
55. Потенбня А. А. Языкознание и психология: собрание трудов. Мысль и язык. Москва: Лабиринт, 1999. 300 с.
56. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: [підручник]. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
57. Солнцев В. М. Язык как системно-структурное образование. Москва: Наука, 1971. 294 с.
58. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. [Пер. з фр. А. Корнійчук, К. Тищенко]. Київ: Основи, 1998. 324 с.
59. Стернин И. А. Введение в речевое воздействие. Воронеж: Изд-во ВГУ, 2001. 252 с.
60. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва: Школа "Языки русской культуры", 1996. 288 с.
61. Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу. Київ: Спалах, 2004. 272 с.
62. Трубецкой Н. С. Основы фонологии. [Пер. с нем. А. А. Холодовича; Под ред. С. Д. Кацнельсона]. Москва: Аспект Пресс, 2000. 352 с. (Серия "Классический учебник").
63. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови: [навч. посіб.]. Київ: Знання, 2007. 494 с.
64. Якушин Б. В. Гипотезы о происхождении языка [монография]. Москва: Наука, 1984. 136 с.
65. Ярцева В. Н. Контрастивная грамматика. Москва: Наука, 1981. 109 с.
66. Croft W. Typology and universals. 2-nd ed. UK: Cambridge University Press, 2003. 312 p.

Лексикографічні джерела

67. Англо-український фразеологічний словник [уклад. К. Т. Баранцев]. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2005. 1056 с.
68. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва: Сов. энциклопедия, 1966. 608 с.
69. Вакарюк Л. О. Український словотвір у термінах: Словник-довідник. Тернопіль: Джура, 2007. 260 с.
70. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. Київ: Ірпінь: Перун, 2004. 1440 с.
71. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / [ред.-упоряд. О. С. Мельничук]. Київ: Наукова думка, 1982-2006.
72. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХ століття: англо-український словник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.
73. Знаки української етнокультури: словник-довідник / [авт.-уклад. Віталій Вікторович Жайворонок]. Київ: Довіра, 2006. 703 с.
74. Краснобаєва-Чорна Ж. Сучасна українська фразеологія [довідник]. Донецьк: ДонНУ, 2011. 93 с.
75. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь. 4-е изд., перераб. и доп. Москва: Рус. яз., 1984. 944 с.
76. Левицький Ю. М. Людські мови: [енциклопедичний довідник]. Ч. 1. Монреаль, Львів, 2013. 1804 с.
77. Полюга Л. М. Словник антонімів української мови / За ред. Л. С. Паламарчука. 2-е вид., доп. і випр. Київ: Довіра, 2004. 275 с. (Словники України).
78. Сікорська З. С. Українсько-російський словотворчий словник. [2-ге вид., перероб. і допов.]. Київ: Освіта, 1995. 256 с.
79. Словник синонімів української мови: в 2 т. / [А. А. Бурячок та ін.]. Київ: Наукова Думка, 2001. (Словники України). Т. 2. 2001. 960 с.
80. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

81. Українські прислів'я, приказки та порівняння з літературних пам'яток [упоряд. М. М. Пазяк]. Київ: Наук. думка, 2001. 392 с. (Сер. "Укр. нар. творчість").

82. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. Москва: Большая Российская энциклопедия, 1998. 685 с.

Законодавчі документи та статистичні дані

83. Всеукраїнський перепис населення 2001 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/language/>

84. Декларації прав національностей України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991. № 53. Ст. 799). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1771-12>.

85. Закон України "Про засади державної мовної політики" (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013. № 23. Ст. 218). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5029-17>.

86. Закон України "Про національні меншини в Україні" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992. № 36. Ст. 529). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.

87. Закон України "Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003. № 30. Ст. 259). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/802-15>.

88. Закон України "Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998. № 14. Ст. 56). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/703/97>.

89. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. № 30. Ст. 10). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

90. Рамкова конвенція про захист національних меншин Страсбург, 1 лютого 1995 року. Ратифікація від 09.12.1997. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_055.

Рекомендовані Інтернет-ресурси до курсу

1.	www.genling.ru	Мовознавство
2.	www.mova.info	Лінгвістичний портал
3.	www.cognitiv.narod.ru	Лінгвістичний сайт
4.	www.jazykoznanie.ru	Енциклопедія мовознавства
5.	www.natcorp.ox.ac.uk	Британський національний корпус
6.	www.mova.info/corpus.aspx	Корпус текстів української мови
7.	www.uztranslations.com	Мовний портал
8.	www.twirpx.com	Все для студента
9.	www.kls.ksu.ru	Сайт Казанської лінгвістичної школи
10.	www.miresperanto.com	Сайт есперантології та інтерлінгвістики
11.	www.nbu.gov.ua	Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського
12.	http://kulturamovy.univ.kiev.ua/	Інформаційно-довідкова система "Культура мови на щодень"
13.	www.ethnologue.com/	Сайт лінгвістичної організації SIL International
14.	http://linguist.univ.kiev.ua/museum/	Лінгвістичний сайт Костянтина Тищенка
15.	http://linguist.univ.kiev.ua/museum/	Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні
16.	https://www.macmillanenglish.com/ua/	Ресурси для навчання життєвих компетентностей